

Fekete Emőke¹

AZ ELEKTRONIKUS SZERZŐDÉS LÉTREJÖTTE

Bevezetés

A hálózatok hálózatának nevezett Internet megjelenése és elterjedése új információs társadalom kialakulásához vezetett. Az információ többszáz-ezer hálózatba kötött számítógép rendszerén keresztül pillantok alatt bárhova eljuthat. A világháló helyet ad egy új, virtuális világnak, amely az emberiség egyik élettervévé vált. Az Internet nélkülözhetetlen kifejezési eszköze korunknak.

Az Internetnek jellemvonásainak köszönhetően gazdasági szempontból is olyan környezetté vált, amely új lehetőségeket teremt. Az Interneten fellelhető tartalom globálisan és azonnal elérhető. Végtelenül kihasználható áru-piacnak tekinthető hatalmas felhasználói táborral. Ahhoz, hogy az Internet adta lehetőségeket biztonságos környezetben lehessen igénybe venni, szükségesnek bizonyult a virtuális világnak jogi normákkal történő szabályozása.

A jelen tanulmánynak nem célja az elektronikus kereskedelemmel kapcsolatos kérdéskör minden aspektusát felvázolni, hanem annak vizsgálatára szorítkozik, hogy milyen helyet foglalnak el az elektronikus eszközök segítségével megkötött szerződések a létező jogrendszerben, továbbá, hogy milyen feltételek teljesítése mellett beszélhetünk az elektronikus szerződéskötés érvényességéről.

Tekintettel arra, hogy az Internet egyedi és speciális valóságot teremt, az ebben a világban létrejövő kapcsolatokra nem minden esetben al-

kalmazhatók analógia segítségével a hagyományos jog adta megoldások. E tanulmányban válaszokat keresünk a virtuális térben létrejött szerződésekkel kapcsolatos jogi jellegű kérdésekre, figyelembe véve a hazai jogszabályokat, valamint az Európai Unió rendelkezéseit is.

1. Szerződéskötés elektronikus környezetben

Figyelembe véve a nemzetközi jogi normákat,² valamint a hazai hatályos szabályokat, napjainkban már általánosan elfogadottá vált az elektronikus eszközökkel megkötött szerződések érvényessége.

Az Európai Parlament és Tanács által 2000. június. 8-án elfogadott 31. számú elektronikus kereskedelemről szóló Irányelv 9. cikkében a tagállamok számára előírja azon köteleességet, hogy nemzeti törvénykezésükben biztosítsanak olyan jogi környezetet, amely megengedi, hogy a szerződések elektronikus úton is megkötessenek. A szerződés érvényessége és kikényszeríthetősége nem tagadható meg kizárólag azon alapon, hogy azt a szerződő felek elektronikus eszközök segítségével kötötték meg. Ugyanakkor a 9. cikk 2. bekezdése megengedő rendelkezést tartalmaz. A tagállamoknak lehetőségük van nem elismerni a következő kategóriákba tartozó elektronikus úton megkötött szerződéseket: ingatlanokkal kapcsolatosan jogokat megál-

1 Jogász, magiszteri hallgató – Babeş-Bolyai Tudományegyetem.

2 Lásd az UNCITRAL elektronikus kereskedelemről szóló mintatörvény (1996) 11. cikke, <http://www.uncitral.org>.

lapító, illetve keletkeztető szerződések, a bérleti jogok kivételével; a törvény előírásai szerint bírósági vagy közhatósági közreműködést igénylő szerződések;³ nem kereskedelmi, üzleti, szakmai tevékenység célból kötelezettséget vállaló személyek által kezességgel vagy jelzáloggal biztosított szerződések; valamint családi és öröklési jog hatálya alá tartozó szerződések.

Az ismertetett szabályozást a 2002. évi 365. számú az elektronikus kereskedelemről szóló törvény⁴ tette a román jog részévé. A nemzetközi jogi normákkal harmonizáló román törvény a 7. szakaszában egyértelműen foglal állást az elektronikus eszközökkel megkötött szerződések érvényessége és kikényszeríthetősége mellett. Az említett cikkely jogi szempontból egyenrangúaknak tekinti az elektronikus úton, valamint a hagyományos eszközökkel megkötött szerződéseket. Meg kell említenünk, hogy a román parlament által elfogadott törvény hatálya nem terjed ki azon szerződésekre, amelyek tárgyát nem információs társadalmi szolgáltatás képezi. A 365. törvény értelmében információs társadalmi szolgáltatásnak minősül azon elektronikus eszközökkel véghezvitt tevékenység, amely ellenérték fejében egyedi kérésre történik, és nem szükséges a felek személyes jelenléte.⁵ Továbbá, a törvény hatálya nem terjed ki közhatósági funkciót ellátó közjegyzői tevékenységre sem,⁶ nem szabályozza azokat a szerződéseket sem, amelyek érvényessége bizonyos formai feltételek teljesítéséhez kötött (ingatlanra vonatkozó jogkeletkeztető vagy -átruházó szerződések)⁷. A fentiekből arra következtethetünk, hogy a hatályos jogszabály a konszenzuális elektronikus úton megkötött szerződéseket ismeri el érvényesnek. Az jelen szabályozás értelmében nem lehetséges azon szerződések elektronikus úton történő megkötése, amelyek érvényességéhez *ad validatem* valamely formalitás teljesítése szükséges. Ide tartoznak például az ingatlan adásvételi szerződések (területek), amelyeket *ad validatem* hiteles formában kell megkötöni. Továbbá, az ingyenes szerződések sem tartoznak vizsgálódásunk tárgyához.

Az elektronikus úton megkötött szerződések nem alkotnak speciális szerződési kategóriát. Amint az alábbiakban látni fogjuk, az elektronikus eszközökkel megkötött szerződések esetén, valójában, a felek akaratnyilvánítása történik a hagyományostól eltérő módszerrel. A speciális szerződéseket tárgyuk miatt soroljuk külön kategóriába, nem aszerint, hogy a felek milyen módszerrel nyilvánítják ki jogi értelemben vett akaratukat.⁸

2. A szerződés létrejötte

A romániai Polgári Törvénykönyv 942. szakasza a következőképpen határozza meg a szerződést: „két vagy több személy között létrejött akaratmegegyezés, amelyet a felek a köztük levő jogi viszony keletkeztetése, illetve megszüntetése érdekében tesznek”. A jogirodalom további kiegészítéseivel⁹ ez a definíció alkalmazható az elektronikus úton megkötött szerződésekre is. Ennek értelmében az elektronikus szerződés megkötésének szükséges és elégséges feltétele a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezése, amely a köztük létrejött megállapodást jelenti. Az elektronikus szerződések esetén a felek elektronikus úton fejezik ki akaratukat. A szerződés létrejöttének elengedhetetlen feltétele a felek jogi értelemben vett akaratának találkozása. Léteznie kell az egyik fél ajánlatának, amely a másik fél egybeeső elfogadó nyilatkozatával egyesül. A szerződéskötés folyamatában az említett két nyilatkozatnak kiemelkedő szerepe van. E nyilatkozatok hatályosulása szempontjából két helyzetet kell megvizsgálnunk: mikor jelenlevő felek között történik megállapodás, valamint amikor egymástól távollevő felek szerződnek, illetve amikor a két nyilatkozat között időeltolódás van. Elektronikus eszközökkel megkötött szerződések esetén nem egyértelmű a szerződés létrejöttét feltételező nyilatkozatok elhatárolódása. Elektronikus szerződéskötéskor, még interaktív kommunikáció esetén sem beszélhetünk a felek együttes jelenlétéről. Az elektronikus szerződés lényegében tá-

3 Ide tartozik például a közjegyző általi hitelesítés követelménye.

4 Megjelent 2002.07.5-én a 483. számú Hivatalos Közlönyben.

5 1. szakasz, továbbá lásd a 98/34/EK irányelvben található definíciót 1. (2) cikk.

6 365/2000 tv. 2. szakasz 3. bekezdés.

7 U. o. 3. szakasz 4. bekezdés g) pont.

8 Donnie, L. Kidd, Jr. Sand William Daughtrey, Jr.: „Adapting Contract Law to Accomodate Electronic Contracts”, Rutgers Computer and Technology Law Journal, 26. kötet, pp. 269.

9 Lásd Liviu Pop: Drept civil. Teoria generală a obligațiilor I, Chemarea, Iasi, 1992, pp. 29.

vollevő felek között létrejött akaratnyilvánítás. A hagyományos román jog kielégítően szabályozza a szerződések rendszerét, analógia segítségével számos hagyományos szabály alkalmazható az elektronikus úton megkötött szerződésekre is.

Az elektronikus szerződések létrejötte két szempontból elemezhető: egyrészt a hagyományos szerződéskötéssel kapcsolatos általános kérdések szemszögéből, másrészt az elektronikus környezetben megkötött szerződésekkel kapcsolatos speciális problémák szemszögéből.

2.1. Az ajánlat¹⁰

Az ajánlatot a jogirodalom a következőképpen határozza meg: „az a felhívás, amelyet az egyik fél a másik félhez vagy általában a közönséghez intéz, annak céljából, hogy meghatározott körülmények között kössenek szerződést”.¹¹ Az érvényes ajánlat (pollicitatio) lényegében a felhívás közretevőjének jogi értelemben vett akaratát képezi, amely az ezzel egybecsengő elfogadással kölcsönös kötelezettséget keletkeztethet. Még nem lehet szó megegyezésről, hiszen hiányzik a másik szerződő fél akaratnyilvánítása.

Az ajánlatot a címzett tudomására kell hozni explicit (szóban, írásban) vagy implicit (ráutaló magatartás) formában. Bármilyen formában történik az ajánlattétel ezek jogi értelemben egyenrangúaknak mondhatók.

Az érvényes ajánlatnak megfelelően határozottnak, pontosnak és félreérthetetlennek kell lennie. Ellenkező esetben az ajánlattevőt nem köti ajánlata, nem vonható felelőségre. Amennyiben az említett feltételek nem teljesülnek a szerződéskötésre való felhívás nem minősül ajánlatnak, legfeljebb ajánlattételre szóló felhívásnak.

Az ajánlatnak tartalmaznia kell az összes olyan elemet, ami elengedhetetlen a szerződés megkötéséhez. Ennek értelmében az ajánlatnak konkrétan és pontosan meghatározva tartalmaznia kell a szerződés természetére és tárgyára vo-

natkozó információkat. Továbbá, az ajánlatnak az ajánlattevő valós és komoly akaratát kell jelentenie, az ajánlattevő jogi elkötelezettséget vállal az ajánlat elfogadása esetén. Ennek hiányában csak is ajánlattételre szóló felhívásról (invitatio ad offerendum) beszélhetünk. Ez utóbbi nem tartalmaz minden információt, feltételt és kötelezettséget, amelynek elfogadása esetén létrejönne a kétoldalú jogügylet. A felhívás csakis áttételesen rendelkezik jogi relevanciával.

A nemzetközi adásvételről szóló Bécsi Egyezmény (1980) meghatározza az ajánlat fogalmát és az azzal szemben támasztott minimális követelményeket. Eszerint egy vagy több meghatározott személyhez intézett, szerződéskötésre irányuló javaslat akkor minősül ajánlatnak, ha kellően meghatározott és jelzi az ajánlattevőnek azon szándékát, hogy elfogadása esetén magát kötelezettségben állónak tekint. A javaslat akkor minősül kellően meghatározottnak, ha megjelöli az árút, megállapítja a mennyiséget és az árat, vagy rendelkezéseket tartalmaz ezek meghatározására.¹² Ezzel szemben azt az ajánlatot, amelyet nem egy vagy több meghatározott személyhez címezték, ajánlattételre irányuló felhívásnak kell tekinteni, hacsak a javaslatot tevő személy világosan nem utal ennek ellenkezőjére.¹³ A bemutatottak értelmében nem kellően meghatározott az olyan ajánlat, amelyben az ajánlattevő fenntartja magának az ár megváltoztatásának jogát.¹⁴ Ugyanígy, nem minősíthetők ajánlatnak a hagyományos reklám vagy az áru katalógusok, amennyiben ezeket meghatározatlan személyekhez intézik, és nem jelzik a szerződő szándékot egyértelműen.¹⁵ Sőt, kifejeződött azon vélemény is, hogy akkor sem minősül érvényes ajánlatnak a katalógusban található kínálat, ha ezt meghatározott személyekhez intézték, mivel nem egyértelmű, hogy az ajánlattevő fél jogilag is kötelezni szándékozta magát.¹⁶

Az elektronikus kereskedelemben komoly problémát jelenthet az ajánlat és az ajánlati felhí-

10 Lásd Liviu Pop: i. m. pp. 47-52; C. Stătescu, C. Bârsan: Drept civil. Teoria generală a obligațiilor, Ed. III, All Beck, București 2000, pp. 42-48, Ion Turcu, Liviu Pop: Contractele comerciale, formare și executare, Vol I, Lumina Lex, București, 1997, pp. 110-121, Dan Chirică: „Formarea contractului de vânzare-cumpărare” in Revista de drept comercial, 1999/10.

11 Liviu Pop: i. m. pp. 47

12 Az Egyesült Nemzetek Egyezménye az áruk nemzetközi adásvételéről (Bécs, 1980) 14. cikk 1. bekezdés

13 U.o. 14. cikk 2. bekezdés

14 C. Stătescu, C. Bârsan: i. m. pp. 43

15 Dan Chirică: i. m. pp. 44, lásd továbbá Bécsi Egyezmény 1980 14. cikk

16 United Nation Commission on International Trade Law, „Legal Aspects of Electronic Commerce”, Working Group IV, Session 39, New York, 2002 http://www.uncitral.org/english/working/workinggroups/wq_ec/wp-95e.pdf

vás hibás értelmezése. Tekintettel arra, hogy a zárólag e-mailen keresztül történő szerződéskötésre a hagyományos jogi normák tökéletesen alkalmazhatók, a következőkben az internet honlapokon keresztül történő elektronikus szerződéskötés feltételeit vizsgáljuk meg tüzetesebben.

Az Internet lehetőséget biztosít arra, hogy az információ korlátlan számú felhasználóhoz eljusson. A fejlett technológia lehetővé tette, hogy az akaratnyilvánítás azonnal megtörténjék. A felhasználó egyetlen a megfelelő helyre történő egérgattintással elfogadhat bizonyos általános szerződési feltételeket. Ezeket a szerződéseket a szakirodalomban Click-wrap szerződéseknek nevezik.¹⁷ Ilyen feltételek mellett, különbséget kell tennünk ajánlatnak és ajánlattételre szóló felhívásnak minősülő honlapon történő „kínálatok” között. Az első esetben a felhasználó akaratnyilvánítása érvényes bejegyzésnek számít és megszületik a szerződés, a második esetben a felhasználó megrendelése számít ajánlattételnek.

A két fogalom elhatárolása már a hagyományosan megkötött szerződések körében sem egyszerű, a helyzet tovább bonyolódik elektronikus környezetben. Félő, hogy a hagyományos szerződéskötésben rögzült gyakorlat analógiája elektronikus szerződések esetén torz eredményekre vezet.

A szakértők véleménye megoszlik: egyesek a honlapokon szereplő információt ajánlattételre szóló felhívásnak tekintik¹⁸, mások szerint az olyan weboldalak tartalma, amelyek a felhasználók számára meghatározott üzleti eljárás segítségével szerződés megkötését kínálják, ajánlatnak minősül¹⁹.

Vizsgálatunk elején máris meg kell különböztetnünk két weboldal típust:²⁰ aktív és passzív honlapok. A passzív weboldalaknak kimondottan tájékoztató jellegük van. Tartalmuk bizonyos árut vagy szolgáltatást ismerteti, anélkül, hogy ezeket

közvetlenül meg lehetne vásárolni vagy rendelni. Ezek a honlapok az árut a hagyományos árukatalógushoz hasonlóan mutatják be. A bemutatás célja elsősorban reklám, illetve reklám jellegű tevékenység, nem minősül ajánlatnak, csakis ajánlattételre való felhívásnak.²¹ Ebben az esetben a felhasználó megrendelése számít ajánlatnak.

Interaktív weboldalon közzétett kínálat egyértelműen minősíthető ajánlatnak, hiszen, ebben az esetben a megrendelés azonnal – a honlapon keresztül – teljesen automatikusan történik. Az ajánlattevő jogi értelemben vett elkötelezettségét támasztja alá annak ténye is, hogy az elektronikus rendszer az ügylet lebonyolításához elengedhetetlen adatokat kér, pl. a hitelkártyaszám megadását.²²

A kétségek eloszlatása miatt célszerű a honlapon az ajánlati kötöttséget egyértelműen felváltó klauza elhelyezését szorgalmazni.²³ Annál is inkább támogatandó a honlapokon található ajánlatok jogi értelemben való elismerése, mivel az elektronikus szerződések elterjedése könnyebb és gyorsabb ügymenetet követel, valamint ekképpen a fogyasztó számára az ajánlati kötöttség által biztosított a szolgáltató felelőségre vonása.

2.2. Az ajánlat elfogadása²⁴

Az egyik fél ajánlata egyoldalú akaratnyilatkozat. Csak az ajánlat másik fél általi elfogadása vonja maga után a szerződés létrejöttét. Az ajánlat elfogadását a következőképpen határozhatjuk meg: „egy személynek azon akaratnyilvánítása a szerződés megkötésével kapcsolatban, amelyben az ajánlatot feltétel nélkül elfogadja”.²⁵ Az ajánlatnak megfelelően határozottnak, pontosnak és félreérthetetlennek kell lennie. Az ilyen módon kifejezett bejegyzés az ajánlattal együtt szerződés hoz létre a felek között.

17 Lásd, Matthew Burnstein: „A Global Network in a Compartmentalised Legal Environment”, in *Internet. Which court Decides? Which Law applies?...*, Kluwer Law International, The Hague, London, Boston, 1999, pp.31.

18 Christoph Graf von Bernstorff: „Kiválasztott jogi problémák az elektronikus kereskedelem köréből” in *Magyar Jog*, 2000 8. szám, pp.495

19 Oliver Hance: *Üzlet és jog az Interneten*, Panem-McGraw-Hill, Budapest, 1997, 126-127 o.

20 Lásd Christoph Zippel: „Vertagsabschluss im Internet (Conclusion of a Contract in the Internet)”, 1998

21 Dagmar Nuissl: *Rechtliche Aspekte des Electronic Commerce*, in Bliemele-Fassot-Theobald: *Electronic Commerce: Herausforderungen – Anwendungen – Perspektiven*, 1999, 68. o., idézi Baumgarten Adel „Forgalombiztosítás az elektronikus kereskedelemben”, kézirat, pp. 19, [http:// www.jogiforum.hu](http://www.jogiforum.hu)

22 U.o.

23 Ilyen módon a bécsi Egyezmény kitételeinek is megfelelnek a honlapokon közzétett ajánlatok.

24 Liviu Pop: i.m. pp. 52-53, C.Statescu, C. Barsan: i.m. pp. 48-49, Ion Turcu, Liviu Pop: i.m. pp. 110-121

25 Liviu Pop: i.m. pp. 52

A Bécsi Egyezmény 18. cikkében a következő képen határozza meg az ajánlat elfogadását: „Elfogadásnak minősül az ajánlat címzettjének ez irányú nyilatkozata, vagy az elfogadásra utaló magatartása.” Az ajánlat elfogadása történhet explicit (szóban, írásban) vagy implicit (ráutaló magatartás) módon. Hallgatolagos beleegyezés csakis meghatározott esetekben fogadható el. A hagyományos román jog a következő esetekben kölcsönöz jogi relevanciát a hallgatásnak: mikor a törvény egyértelműen rendelkezik erről (Ptk. 1437. szakasz – bérleti szerződések meghosszabbítása); a felek megegyezése szerint; kimondottan a címzett érdekében tett ajánlat esetén; helyi szokás szerint.²⁶

Elektronikus környezetben megkötött szerződések esetén nagy szerephez jutnak a ráutaló magatartással kifejezett nyilatkozatok. Ráutaló magatartás csak akkor állapítható meg, ha valamely magatartásból a másik félnek egyértelműen fel kell ismerni a szerződési akaratot.²⁷

Beleegyezésnek minősíthető az égerkattintással történt akaratnyilvánítás? A jogirodalomban általánosan elfogadottá vált, hogy egy click-wrap szerződés égerkattintással történő elfogadása érvényes beleegyezésnek minősíthető.²⁸ Az effajta beleegyezés szabályozásánál különös figyelemmel kell lenni a technika rohamos fejlődésére. Olyan jogi megoldásokat kell találni, amelyek mentesek a technikától, mintegy nem akadályozva az e téren történő fejlesztéseket. A jelenség legkönnyebben talán az UNCITRAL Modell törvény adta „adatüzenet” fogalmával magyarázható. Ennek értelmében az adatüzenet azt az információt jelenti, melyet elektronikus, optikai vagy hasonló formában hoztak létre, továbbítottak, fogadtak vagy tároltak, s mely magába foglalja, de nem korlátozódik kizárólagossággal a következőkre: elektronikus adatátvitel (EDI), elektronikus posta, távirat, telex vagy távmásolat.²⁹ Ilyen információ továbbításaként lehet felfogni a „Beleegyzem” gombra történő égerkattintást. Ekképpen meghatározva az égerkattintással elfogadott ajánlatot ráutaló magatartásként kell értelmezni és elfogadni.

Az általános feltételek mellett az ajánlat elfogadásának további speciális feltételeknek is ele-

get kell tennie. A megkésztet beleegyezés nem vonhatja maga után a szerződés létrejöttét. Az érvényes beleegyezésnek teljes mértékben meg kell felelnie az ajánlatnak. Amennyiben lényeges eltérést tartalmaz a beleegyezés, akkor ezt új ajánlatnak kell tekinteni (ellenajánlat).

Honlapokon keresztül megkötött szerződések döntő többsége általános szerződési feltételeket tartalmaz. Ebből kifolyólag az ellenajánlatnak nincs nagy jelentősége az elektronikus kereskedelemben.

2.3. A szerződési létrejöttének pillanata

A bemutatottak alapján elmondhatjuk, hogy a szerződési nyilatkozatok hatályosulásának kérdése lényegében a távollevő felek között létrehozott jogügylet szempontjából válik fontossá. A szerződés megkötésének pillanatát kiemelten fontos meghatározni, hiszen ettől a pillanattól kezdődően beszélhetünk a szerződés hatásairól, érvényességéről, de számos más jogintézmény köthető ehhez a pillanathoz (kockázattelepítés, határidők, stb.). Közvetve a szerződés pillanatából következtethetünk a szerződés megkötésének helyére is, aminek fontos következményei vannak a szerződésre alkalmazandó jog és joghatóság szempontjából. Sőt, a szerződés megkötésének pillanata előtt is fontos a szerződő felek nyilatkozatainak sorsa. Az ajánlat megtételével függő jogi helyzet alakul ki, amely köti az ajánlattevőt.

A távközlési eszközök rohamos fejlődése során (pl. a telefon feltalálása), a távollevő felek közti szerződéskötési szabályok alkalmazása elválik a felek térbeli elhelyezkedésének kérdésétől. A telekommunikáció fejlődése hátterében a kereskedelem fellendülése, a kereskedelmi kapcsolatok kiszélesedése áll. Ezért fontos, hogy a szerződéskötési szabályozás műszakilag semleges legyen. A technika legyőzte a térbeli távolságokat – mondhatjuk –, az egymástól távol levő szerződő felek közötti kommunikáció is lehet közvetlen, interaktív. Az ajánlatnak azonnali elfogadásának lehetősége miatt a jogtudomány a telefonon kötött szerződést jelenlevő felek közti jogügyletnek tekinti. Elektronikus környezetben is elképzelhető az ajánlat azonnali elfogadásának lehetősége, példá-

26 Ernest Lupan: i.m. pp. 172

27 Ernest Lupan: Drept civil. Partea generală, Ed. Argonaut, Kolozsvár, 1997, pp. 171.

28 UN Commission, Working Group IV, i.m. pp. 15.

29 UNCITRAL Modell Law, 2. cikk (a) pont

ul a click-wrap szerződések esetén. Ebben az esetben a felhasználó ráutaló magatartással fogadja el az ajánlatot. Hasonlíthatjuk-e ezt az esetet is a telefonon megkötött szerződésekhez? A kérdés jogos, hiszen technikailag lehetséges, hogy az ajánlattevő azonnal tudomást szerezzen ajánlatának érvényes elfogadásáról. A jelen szabályozás nem rendelkezik eltérően ebben az esetben. A click-wrap szerződések is követik az elektronikus eszközökkel megkötött szerződésekre vonatkozó előírásokat, amelyek távollevők között megkötött jogügyletként kezelik ezeket.

Távollevők között létrejött szerződés esetén az akaratnyilatkozások hatályosulásának időpontját két módszerrel is meghatározhatjuk: az akarat kifejtése (system de l'émission), illetve a nyilatkozatot fogadó fél tudomásszerzésének ideje (system d'information). Mindkét lehetőségnek megvan a maga előnye és hátránya. Talán a legnagyobb elégtelensége, hogy mindkét momentum nehezen bizonyítható, sőt a tudomásszerzés pillanata tetszés szerint elnapolható (pl. a címzett nem bontja fel az ajánlatot tartalmazó levelet). Kialakult még két variáns, amelyek esetén az ajánlat és az elfogadás hatályosulásának pillanata könnyen bizonyítható: az elküldési elmélet (system d'expedition), illetve a megérkezési elmélet (system de réception)³⁰.

Romániában a tudomásszerzés elméletét alkalmazzák. Az elmélet szerint a szerződés létrejöttéhez elengedhetetlenül szükséges a szerződő felek akaratának tényleges találkozása. Így valósul meg a tudomásszerzés a szerződés feltételeiről. A rendszer már említett hátrányai miatt a gyakorlatban vélelmezik, hogy a fogadó fél a kézhezvétel pillanatától kezdődően tudomást szerzett a másik fél akaratnyilatkozatának tartalmáról.

Ezt a megoldást követi az elektronikus kereskedelemről szóló 2002. évi 365. számú törvény is, amely a 9. szakaszában kimondja, hogy a szerződő felek eltérő megegyezésének hiányában, a szerződés megkötésének pillanata az, amikor az ajánlat elfogadása az ajánlattevő tudomására jutott (1. bekezdés). Továbbá, az említett cikkely 3. bekezdése szerint a szolgáltatónak kötelessége visszaigazolni a felhasználó elektronikus úton kinyilvánított akaratának kézhezvételét: (a) kézhezvételi bizonyítéknak e-mailen vagy más kommunikációs eszközzel 24 órán belül történő elküldésével; (b) az akarat-

nyilvánítás visszaigazolását az előbbi eljuttatásával ekvivalens módon, azzal a feltétellel, hogy a visszaigazolást a címzett tárolni és előhívni tudja. A törvény értelmében az ajánlat, az ajánlat elfogadása, valamint a visszaigazolás akkor számít megérkezettnek, ha a címzett számára ez hozzáférhető. Hozzá kell tennünk, hogy a fentebb ismertetett eljárás nem alkalmazandó a kizárólag e-mail, illetve más kommunikációs eszköz segítségével lebonyolított ügyletek esetén.³¹

Az elektronikus kereskedelemről szóló 2000. évi 31. számú EU Irányelv a hagyományos megoldásokhoz képest kiegészítően rendelkezik. Előírásai szerint a szerződést akkor kötik meg, amint a fogyasztó a szolgáltatótól megerősítést kapott arról, hogy a fogyasztó akaratnyilatkozata megérkezett hozzá. Ennek révén biztonságosabb, a fogyasztói érdekeket is jobban figyelembe vevő szerződéskötési időpontot határoz meg az Irányelv.

A román törvény és az irányelv is úgy fogalmaz, hogy az akaratnyilatkozatok attól az időponttól válnak hatályossá, amikor a címzett számára hozzáférhető („able to access”). Pontosítanunk kell ezzel a megfogalmazással kapcsolatosan, hiszen nem egyértelmű, hogy a címzett számára mikortól hozzáférhető az üzenet és ez jogbizonytalanságot okozhat. Internetes közegben az elektronikus üzenet „kézből kézbe” továbbítódik, vagyis hálózatba kapcsolt szervereket keresztül. Gyakorlatilag lehetséges, hogy az üzenet azonnal eljusson ahhoz a szerverhez, amelyhez a címzett számítógépe közvetlenül kapcsolódik. Innen bármikor lehívható az illető üzenet, de ez nagymértékben függ a címzett levelezési szokásaitól.

Az UNCITRAL Modell törvény a következő megoldást kínálja. Az üzenetet elküldöttnek számít, amint olyan információs rendszerbe kerül az üzenet, ami a küldő személy („originator”), illetve a küldő nevében elküldő személy elérhetőségén („control”) kívül kerül.³² A megérkezés időpontját annak függvényében rendezi, hogy a címzett kijelölt-e egy információs rendszert az üzenetek fogadására (pl. elektronikus postaláda). Ha van ilyen postaláda, és az üzenetet odaküldték, akkor a postaládaiba érkezéstől számít megérkezettnek (azaz lesz hatályos). Ha van ilyen postaláda, de az üzenetet egy másik információs rendszerbe küldték, akkor abban a pillanatban számít megérkezettnek, amikor a fogadó fél a nem kijelölt címről le-

30 Liviu Pop: i.m. pp. 56-57.

31 365/2002 törvény, 9. szakasz 5. bekezdés

32 Ormos Ügyvédi Iroda: Szerződéskötés az elektronikus kereskedelemben – kézirat – 2000. július, <http://www.ormosnet.hu>

tölti az üzenetét. Ha nincs ilyen kijelölt információs rendszere a fogadónak, akkor megérkezettnek akkortól kell tekinteni az üzenetet, amikortól az üzenet a fogadó bármelyik információs rendszerébe kerül.³³ Ez a megoldás fogyasztói szempontból is biztonságosabbnak és egyértelműbbnek tűnik.

Összefoglalás

A bemutatottak alapján elmondhatjuk, hogy az elektronikus szerződéskötés elterjedésének nincs jogi akadály. Az elemzett jogbizonytalanságot okozó tényezők nagymértékben befolyásolják a szerződő felek felelőségre vonásának feltételeit. Célunk az, hogy az elektronikus környezetben létrejött jogügyletek az akaratnyilatkozat szintjén

is megbízható legyen a felek számára. A joghézagot minden valószínűség szerint a joggyakorlat fogja kitölteni. A gyakorlat során meg kell határozni, hogy milyen elektronikus kínálat számít ajánlatnak, hogy a fogadó fél és a szolgáltató akaratnyilatkozásait egyértelműen el tudjuk különíteni. Továbbá, pontosítani kell az egérkattintással kinyilvánított akarat jogi besorolását, valamint pontosan meghatározni mikortól hatályos az akaratnyilatkozat.

Tanulmányunkban nem érintettük az elektronikus szerződéssel kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségeket, a jogügyletre alkalmazandó jog és joghatóság problematikáját, a formai elemekre vonatkozó megállapításokat. Ezeknek vizsgálata terjedelmi okokból következő tanulmányok témáját képezi.

Înceierea contractelor prin mijloace electronice (rezumat)

Fenomenul Internetului a provocat o adevărată isterie în toată lumea. Am putea să-l denumim: lumea tuturor posibilităților, o nouă piață care așteaptă să fie descoperită și exploatată. Prin Internet informația poate fi accesată instantaneu într-un mediu global. Datorită caracterelor specifice ale Internetului, comerțul electronic – tranzacțiile desfășurate pe Internet – se dezvoltă rapid. Pentru a se bucura în siguranță de avantajele oferite de Internet și pentru a crea un cadru care asigură încrederea consumatorilor s-a dovedit necesară reglementarea acestui mediu prin norme legale noi și prin adaptarea normelor existente la noua situație.

Această lucrare are ca scop analizarea stării de nesiguranță referitoare la problemele ridicate de încheierea contractelor prin metode electronice. Fără a trata toate aspectele juridice ale acestei operațiuni, ne rezumăm la analiza valabilității contractului electronic și al acordului de voință exprimat într-un mediu electronic.

În prima parte a lucrării trecem în revistă reglementările interne și internaționale referitoare la recunoașterea valabilității contractelor electronice, iar în continuare ne referim problematica ofertei și a acceptării, manifestări de voință prin pagini de web. În sfârșit, pe baza reglementărilor în domeniu și apelând la soluțiile oferite de dreptul comun în materie, analizăm problemele ridicate de momentul încheierii contractului electronic, prin întâlnirea concordantă a manifestărilor de voință a părților contractante.

Analiza problemelor care provoacă nesiguranță juridică pe Internet este necesară pentru crearea unui cadru adecvat dezvoltării comerțului electronic.

Electronic contracting (abstract)

The phenomena of the Internet provoked a veritable hysteria in the whole world. We could name it: the world of possibilities, a new market waiting to be discovered and exploited. Through the Internet the information can be accessed instantly and globally. Due to the specific characteristics of the Internet, the electronic commerce – the transactions on the Internet – is developing rapidly. To enjoy in safety the advantages offered by the Internet and to ensure the trust of the consumers it is necessary to regulate this medium with new legal norms and to adapt the existing norms to the new situation.

In this paper our goal is to clear the uncertainties related to the problems of electronic contracting. Without treating every legal aspect of this operation, we resume analyzing the validity of the contracts concluded by electronic means and the accord of wills realized by electronic means.

In the first part of this paper we look over the Romanian and international regulations related to the recognition of the validity of electronic contracts, than we analyze the problem of offer and acceptance, manifestations of wills through WebPages. Finally, by means of relevant regulations and solutions offered by the traditional law in the field of contracting, we analyze the problems related to the conclusion of the electronic contract, by meeting the common act of will of contractors.

It is important to analyze the legal uncertainties related to Internet in order to create an adequate frame for the development of electronic commerce.

33 Lásd Uncitral Modell Law on Electronic Commerce, 15 cikk 2. bekezdés